

Sygn.akt III AUa 159/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Alicja Sołowińska

Sędziowie: Sławomir Bagiński

Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Magdalena Zabielska

po rozpoznaniu na rozprawie 16 września 2020 r. w B.

sprawy z odwołania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. E. F. S. w S.

przy udziale zainteresowanej J. R. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie płatnika składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z 19 grudnia 2019 r. sygn. akt III U 453/19

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. E. F. S. w S. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

S. B. A. B. S. – J.

Sygn. akt III AUa 159/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 kwietnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., działając w oparciu o art. 83 ust. 1 pkt 1-3, art. 6 ust.1 pkt. 1, art. 8 ust. 2a, art. 13 pkt.1, art. 18 ust.1 i 1a, art. 20 ust.1, ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.) oraz art. 85 ust.1, art. 81 ust.1, w związku z art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1510), stwierdził, że Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu umów zleceń zawartych między J. R. (1) a Akademickim Zespołem Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej

w S. (...) przy (...), a wykonywanych na rzecz własnego pracodawcy, to jest Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w S., za okres od 1.10.2016 r. do 31.10.2016 r. i od 1.11.2016 r. do 30.06.2017 r.

W uzasadnieniu tej decyzji ZUS podnosił w szczególności, iż mimo zawartych między J. R. (1) a (...) przy (...) umów zleceń, to pracodawcą J. R. (1) pozostaje Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. i właśnie ta szkoła jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe chorobowe i wypadkowe z tytułu zawartych i realizowanych umów zlecenia.

Płatnik składek Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. wniósł odwołanie od powyższej decyzji, negując zarzucaną przez organ rentowy konieczność naliczenia i odprowadzenia składek od umów zleceń zawartych pomiędzy J. R. (1) a Akademickim Zespołem Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w S. i wnosił o jej zmianę.

W odpowiedzi na odwołanie, ZUS wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z 19 grudnia 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. E. F. S. w S. nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu umów zleceń zawartych między J. R. (1) a Akademickim Zespołem Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. prof. E. F. S. w S. za okres od 1.10.2016 r. do 31.10.2016 r. i od 1.11.2016 r. do 30.06.2017 r. – w punkcie 1; oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. E. F. S. w S. 180 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – w punkcie 2.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. R. (1) zawarła 31.08.2016 r. w S. umowę zlecenia nr (...) z Akademickim Zespołem Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w S. reprezentowanym przez Dyrektora D. K.. W ramach tej umowy zobowiązała się do prowadzenia przydzielonych zajęć dydaktycznych w VII Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi w S. w wymiarze 216 godzin. Zajęcia były prowadzone zgodnie z umową w okresie od 1.09.2016 r. do 30.06.2017 r. W umowie ustalono z tego tytułu wynagrodzenie, które płacone było przez zleceniodawcę (...) przy (...) po złożeniu sprawozdania z ich wykonania i przedłożeniu rachunku w okresach miesięcznych (umowa zlecenia i rachunki - akta rentowe). Z tytułu zawarcia tej umowy J. R. (1) była zgłoszona wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego.

Ponadto J. R. (1) zawarła 27.09.2016 r. z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w S. reprezentowaną przez Rektora M. W., umowę o pracę na czas określony od 1.10.2016 r. do 30.09.2017 r. w ramach pełnego etatu. W warunkach zatrudnienia wskazano, że J. R. (1) będzie zatrudniona na stanowisku wykładowcy, a miejscem wykonywania pracy będzie Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S., jako podstawowe miejsce pracy w rozumieniu ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Z tego tytułu podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Umowa ta 28.10.2016 r. była aneksowana, zmianie uległ wymiar czasu pracy z pełnego etatu na 7/8 etatu. Proporcjonalnie zmniejszono też miesięczne wynagrodzenie zasadnicze.

Z wyjaśnień J. R. (1) wynika, że na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) nauczwała we wskazanym liceum języka rosyjskiego w klasach od pierwszej do trzeciej. Natomiast w (...) prowadziła zajęcia z gramatyki języka rosyjskiego, rozumienia tekstów i mowy, fonetyki praktycznej. W jej ocenie były to zupełnie inne przedmioty. Inna była też podległość służbowa, w Uczelni podlegała pod Rektora, natomiast w Liceum pod Dyrektora. Inne były też osoby, z którymi załatwiała sprawy kadrowo-finansowe.

Podstawą działania pracodawcy J. R. (1) (...) jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 2005 r. (Dz.U. Nr 116, poz. 967), bowiem zgodnie z jego § 1 na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96, poz. 590, z późn. zm.), utworzono z dniem 15 lipca 2005 r. państwową wyższą szkołą zawodową pod nazwą "Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S."

Zgodnie z § 10 statutu tej Uczelni, w jej skład wchodzi między innymi Akademicki Zespół Szkół (statut akta rentowe). Mocą uchwały Senatu (...) nr (...) z 28.09.2016 r. Akademickiemu Zespołowi Szkół w S. nadano odrębny statut (k.14-19 akt). Z regulacji zawartej w § 1 pkt. 3 statutu wynika, że (...) jest dla tej jednostki organem prowadzącym, a nadzór pedagogiczny sprawuje (...) Kurator Oświaty w B.. Zgodnie z dalszymi postanowieniami statutu, (...) posiada odrębną strukturę organizacyjną (§ 2 i 3 statutu), stanowiska pracy (§ 5 statutu) i odrębny budżet (§ 7 ust.1 statutu), a jego Dyrektor dysponuje uprawnieniem do zatrudniania i zwalniania pracowników (§ 3 ust.2 statutu). Akademicki Zespół Szkół jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną (...), posiada własny NIP i REGON, jest płatnikiem podatku dochodowego, składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, nie jest płatnikiem VAT i nie ma osobowości prawnej. W (...) zatrudnieni są pracownicy administracji i obsługi, w tym główny księgowy, do wykonywania zadań administracyjno-gospodarczych i budżetowo-księgowych oraz nauczyciele. Na dzień 31.12.2016 r. (...) zatrudnił 26 osób, w tym 22 pracowników pełnozatrudnionych i 4 niepełnozatrudnionych. W tej liczbie zatrudnił 15 nauczycieli, 7 pracowników administracyjnych i 4 obsługi (roczne sprawozdanie finansowe za rok 2016 k. 106 akt).

Istotne jest, że (...) jest finansowany w całości z dotacji przekazywanej przez Urząd Miasta w S., natomiast gospodarkę finansową prowadzi według zasad określonych przez organ prowadzący, czyli (...) (§ 7 statutu (...) k.18). Może pozyskiwać też środki z innych źródeł. O dotację występuje samodzielnie (...), co miesiąc informuje też Urząd Miasta, ilu ma aktualnie uczniów, gdyż od tego zależy wysokość dotacji. (...) samodzielnie sporządza plan rzeczowo-finansowy na następny rok. Plan ten jest przekazywany do organu założycielskiego, który uwzględnia go przy sporządzaniu budżetu na kolejny rok. Z rocznego sprawozdania finansowego wynika też, jaka jest struktura przychodów (...). Przychody te to głównie dotacje na cele dydaktyczne (k.104).

(...) nie posiada własnych budynków, korzysta z pomieszczeń (...). Z tego tytułu nie zawarto umowy najmu, ale (...) pokrywa koszty związane z bieżącym utrzymaniem – jest obciążana notą księgową przez (...) i na tej podstawie przekazuje środki. (...) posiada własne środki z tytułu wykonywanych umów, z tych dochodów finansowana jest działalność szkoły, która nie może być finansowana z dotacji oświatowej (zeznania Dyrektora (...) D. K., Kanclerza Uczelni E. Z. k.63-65 i głównej księgowej (...) K. W. k. 146-147).

Akademicki Zespół Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w S. działa w oparciu o prawo oświatowe i ustawę o systemie oświaty.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. jest publiczną uczelnią zawodową posiada osobowość prawną i jest płatnikiem VAT. Działa w oparciu o przepisy dotyczące szkół wyższych.

Sąd pierwszej instancji dokonał interpretacji pojęcia prawnego: wykonywania pracy przez zleceniobiorcę osoby trzeciej na rzecz pracodawcy, z którym zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy, w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.). Zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, zapoczątkowanym uchwałą z 2.09.2009 r., sygn. akt II UZP 6/09 (OSNP nr 3-4/2010, poz. 46) i dalej: wyrok z 18.10.2011 r. III UK 22/11, wyrok z 11.05.2012 r. I UK 5/12, jednolicie przyjmuje się, że w wypadku, gdy osoba pozostająca w stosunku pracy, jednocześnie w ramach umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią wykonuje pracę na rzecz swojego pracodawcy, to wówczas ten pracodawca jest płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe tego pracownika z tytułu tej umowy (uchwała SN z 6.02.2014 r., sygn. akt II UK 279/13).

Sąd Najwyższy w wyroku z 23.05.2014 r., II UK 445/13 podsumowując dotychczasowe stanowisko w sprawie wykładni powyższego przepisu wskazał, między innymi, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy wykonywania pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, a także wykonywania pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednak w ramach tej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z określonym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Sąd Najwyższy wywodził, że celem takiej regulacji jest ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych zawieranych z własnymi pracownikami dla realizacji tych samych zadań, które wykonują w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, jak też celem tej regulacji jest ochrona pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu). W orzecznictwie Sądu Najwyższego zwraca się również uwagę, że na tle art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pojęcie pracownika w zakresie ubezpieczenia społecznego nie pokrywa się ściśle z takim pojęciem, jakim posługuje się prawo pracy, a odczytywanie tego przepisu w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej prowadzi do wniosku, że rzeczywisty stosunek prawny regulowany wymienionymi w nim umowami cywilnymi, który istnieje na gruncie prawa cywilnego, nie wywołuje skutków w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych.

W wyroku Sądu Najwyższego z 7.02.2017 r., II UK 693/15 został wyrażony pogląd, zgodnie z którym „Praca wykonywana na rzecz pracodawcy” to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. Wszystko to zaś ma na celu obniżenie kosztów zatrudnienia przez zastąpienie „oskładkowanego” wynagrodzenia za pracę „nieoskładkowanym” wynagrodzeniem za wykonanie dzieła lub za wykonanie usług.

Powyższy pogląd jest w orzecznictwie konsekwentnie utrzymywany - postanowienie Sądu Najwyższego z 5.09.2018 r., I UK 367/17; postanowienie Sądu Najwyższego z 6.06.2018 r. I UK 300/17, postanowienie Sądu Najwyższego z 12.04.2018 r. II UK 284/17.

Sąd Okręgowy wskazał, że w kontekście przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, utrwalone orzecznictwo wskazuje, że zwrot działać na rzecz opisuje sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj.: umowy o pracę, zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią i o podwykonawstwo między pracodawcą a zleceniodawcą. Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą a zleceniodawcą (zob. wyrok SA w Szczecinie z 10.2.2015 r., III AUa 378/14.; wyrok SA w Gdańsku z 27.11.2014 r., III AUa 476/14. oraz wyrok SA w Gdańsku z 17.9.2014 r., III AUa 2714/13.). Judykatura zatem wskazuje, że pojęcie wykonywanie pracy należy rozumieć, jako przysparzanie korzyści pracodawcy – czy to materialnych, czy

niematerialnych, natomiast bezsprzecznie takie korzyści muszą być wynikiem pracy. Czynnikiem decydującym o tym, na rzecz jakiego podmiotu praca była de facto wykonywana, jest jej efekt, a ściślej rzecz ujmując, należy w takiej sytuacji badać, który podmiot osiąga w ostatecznym rozrachunku korzyść z wykonania umowy. Nie jest przy tym wymagane, aby pracownik wykonywał w ramach umowy zlecenia takie same czy nawet podobne czynności jak w ramach stosunku pracy. Mogą być to nawet czynności o zupełnie odmiennym charakterze. Istotne jest to, że korzyści z tejże pracy uzyskuje pracodawca (zob. wyrok SA w Gdańsku z 25.2.2015 r., III AUa 1568/14, oraz wyrok SA w Białymstoku z 21.10.2014 r., III AUa 905/14.).

Nie można jednak automatycznie przyjmować, że w każdym przypadku, gdy praca zleceniobiorcy wykazuje jakikolwiek związek z działalnością własnego pracodawcy, będzie istniał obowiązek zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Ustawodawca nie wprowadził tutaj fikcji prawnej i nie ma podstaw by w każdym takim przypadku z mocy prawa stwierdzać podleganie ubezpieczeniu społecznemu u pracodawcy. Przyjęcie takiej oceny jest nadinterpretacją treści normy zawartej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Po to by stwierdzić, na czyją rzecz pracuje zleceniobiorca, należy uwzględnić wszystkie okoliczności w jakich realizowana jest umowa zlecenia zawarta z osobą trzecią, zaś nie jest wystarczająca fragmentaryczna ocena działalności podmiotów, sprowadzająca się do stwierdzenia istnienia jakiegokolwiek więzi pracy zleceniobiorcy z działalnością podmiotu będącego jednocześnie pracodawcą zleceniobiorcy.

W sprawie, organ rentowy automatycznie zastosował normę z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, bez wniknięcia w zagadnienie, kto w istocie organizował pracę zleceniobiorców i bezpośrednio korzystał z jej efektów. Wskazane okoliczności prowadzą wprost do wniosku, że sytuacja prawna wykreowana przez płatnika - (...) i zleceniodawcę - (...) nie wpisywała się w cel regulacji zawartej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, ponieważ płatnikowi nie można zarzucić zamiaru naruszenia prawem ustalonych gwarancji pracowniczych, jak też zamiaru obejścia przepisów w zakresie obowiązku uiszczania składek na ubezpieczenia społeczne pracowników. Posiadająca osobowość prawną Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. jest publiczną uczelnią zawodową, działającą na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668). Natomiast (...), będący jej wyodrębnioną jednostką organizacyjną i nie mający osobowości prawnej, działa w oparciu o inną podstawę prawną, a mianowicie prawo oświatowe i ustawę o systemie oświaty. Akademicki Zespół Szkół jest finansowany z dotacji oświatowych oraz własnych środków, o czym stanowi treść zarządzenia (...) Rektora (...). Znaczącym jest przy tym, iż jak to wynika z § 4 ust.2 powołanego zarządzenia, koszty, o których mowa w wyżej przytoczonym § 4 ust.1 zarządzenia są kosztami bieżącymi, ponoszonymi przez Zespół, za które organ prowadzący będzie ją obciążał według terminów opisanych w § 5 ust. 2, który z kolei stanowi, iż obciążenie dokonywane będzie na podstawie noty księgowej na koniec każdego miesiąca danego roku.

Na podstawie zgromadzonych w sprawie dowodów i innych bezspornych okoliczności, należy stwierdzić, że z efektów pracy zainteresowanej J. R. (1) nie korzystał bezpośrednio płatnik składek (...), lecz (...). J. R. (1) prowadziła przydzielone zajęcia dydaktyczne w VII Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi w S.. Polegały one na nauczaniu języka rosyjskiego w klasach od pierwszej do trzeciej liceum. Zajęcia były prowadzone zgodnie z umową w okresie od 1.09.2016 r. do 30.06.2017 r. Były one organizowane przez (...), rodzajowo inne i świadczone w innym miejscu. W umowie ustalono z tego tytułu wynagrodzenie, które płacone było przez zleceniodawcę (...) przy (...) po złożeniu sprawozdania z ich wykonania i przedłożeniu rachunku w okresach miesięcznych. Wynagrodzenie za przeprowadzone zajęcia było finansowane ze środków pochodzących z dotacji oświatowej przekazywanej przez Urząd Miasta w S.. Płatnik składek (...) nie miała żadnych wymiernych korzyści z efektów pracy J. R. (1). Podnoszone przez organ rentowy „dopensowanie etatu” nie obowiązywało w okresie, gdy zatrudniona była J. R. (1) (por. § 4 zarządzenia z 8.09.2014 r. i z 31.05.2016 r. k.119 i 124 akt). Zresztą kosztami tymi i tak końcowo obciążany był (...) § 4 ust 2 zarządzenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, w sprawie nie było więc podstaw faktycznych do uznania, że zainteresowana świadczyła pracę na rzecz i w interesie płatnika, co uzasadnia ocenę, że nie zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, więc płatnik składek nie miał obowiązku uwzględniania w podstawie wymiaru składek pracownika, wynagrodzenia osiąganego przez niego jako zleceniobiorcy w związku z realizacją umowy zawartej z J. R. (1). Dla uzasadnionej kwalifikacji z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, konieczne jest stwierdzenie faktycznego

wykonywania pracy na rzecz własnego pracodawcy przez pracownika w ramach umowy cywilnoprawnej. Nie jest natomiast wystarczający fakt pośredniego wykorzystania efektów pracy własnego pracownika pozyskanych przez podmiot trzeci, z którym ten pracownik zawarł umowę cywilnoprawną - taki stan nie wyczerpuje przesłanek art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Dla zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, nie wystarcza też stwierdzenie jakiegokolwiek powiązania pracy zleceniobiorcy osoby trzeciej z działalnością płatnika będącego pracodawcą tego zleceniobiorcy.

W ocenie Sądu, zasadnie zatem odwołująca uczelnia argumentowała, że nie była beneficjentem rezultatów pracy zleceniobiorcy J. R. (2). Mając powyższe na uwadze Sąd w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

Organ rentowy wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 8 ust 2a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez przyjęcie przez sąd, iż Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. (...). E.F. S. w S. nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenia zdrowotne z tytułu umów zleceń zawartych między J. R. (1), a Akademickim Zespołem Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. (...). E.F. S. w S. za okres od 1.10.2016 r. do 31.10.2016 r. i od 1.11.2016 r. do 30.06.2017 r. w sytuacji gdy zebrany materiał dowodowy w sprawie potwierdza, że J. R. (1) wykonując pracę na podstawie umowy zlecenia z (...) faktycznie wykonywała pracę na rzecz (...) o czym świadczą: Statut (...), wydawane przez Rektora Zarządzenia, powiązania finansowe podmiotów, składane roczne bilanse;

2. naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przeprowadzenie dowolnej, w miejsce swobodnej oceny dowodów i uznanie, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala przyjąć, iż Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. (...). E.F. S. w S. nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenia zdrowotne z tytułu umów zleceń zawartych między J. R. (1) a Akademickim Zespołem Szkół w S. przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. (...). E.F. S. w S. za okres od 1.10.2016 r. do 31.10.2016 r. i od 1.11.2016 r. do 30.06.2017 r. w sytuacji gdy materiał dowodowy zebrany w sprawie jednoznacznie skazuje na łączący strony stosunek prawny w w/w okresie .

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji ZUS oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. (...). E.F. S. w S. wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, w granicach swobodnej oceny dowodów, o której stanowi art. 233 § 1 k.p.c. i wyprowadził z nich należyście uzasadnione wnioski, jak również nie naruszył norm prawa materialnego. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości poczynione ustalenia faktyczne i przyjmuje je za własne, nie widząc konieczności ich ponownego przytaczania. Sąd II instancji w pełni podziela również dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę prawną.

Przypomnieć jedynie należy, iż z bezspornych ustaleń faktycznych wynikało, iż J. R. (1) zatrudniona była od 27.09.2016 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w S. na podstawie umowy o pracę na czas określony w pełnym wymiarze czasu pracy, a od 28.10.2016 r. w wymiarze 7/8 etatu.

Poza sporem jest również fakt, że w okresach od 1.10.2016 r. do 31.10.2016 r. i od 1.11.2016 r. do 30.06.2017 r. łączyły J. R. (1) dwie umowy zlecenia zawarte z Akademickim Zespołem Szkół w S.. W ramach tych umów zlecenia świadczyła pracę polegającą na prowadzeniu przydzielonych zajęć dydaktycznych w VII Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi w S., w określonym wymiarze godzin. Organem prowadzącym Akademickiego Zespołu Szkół w S. jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowej w S..

Rozstrzygnięcie sprawy wymagało zatem dokonania oceny, czy do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i w konsekwencji zdrowotne J. R. (1) w okresach szczegółowo wymienionych w zaskarżonej decyzji zastosowanie znajdzie art. 8 ust. 2a ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Na wstępie przypomnieć trzeba, iż zgodnie z treścią art. 8 ust. 2a ustawy systemowej za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Nie ulega wątpliwości, iż potrzeba wprowadzenia tej regulacji przepisu wynikała z dwóch zasadniczo niekorzystnych zjawisk jakie dostrzegł ustawodawca. Po pierwsze z dążenia pracodawców do zmniejszenia obciążeń z tytułu składek, co osiągnano poprzez zawieranie z własnymi pracownikami także umów cywilnoprawnych, które nie były oskładkowane tak jak umowy o pracę. Po drugie jednak, co nie jest bez znaczenia w niniejszej sprawie, część pracodawców zawierając dodatkowe umowy cywilnoprawne, faktycznie o wykonywanie tych samych czynności i w tych samych okolicznościach co w ramach stosunku pracy, omijała szereg bezwzględnie wiążących strony stosunku pracy przepisów, w tym zwłaszcza co do czasu pracy. Kierując się zasadą powszechności ubezpieczenia społecznego, orzecznictwo w przypadku art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, skłania się do wykładni rozszerzającej. W uchwale z 2 września 2009r., (II UZP 6/09, OSNP Nr 3-4/2010, poz. 46), Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że w ukształtowanym - na gruncie tego przepisu - orzecznictwie przyjmuje się, że przepis ten rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie występuje, bowiem ubezpieczona J. R. (1) zawarła umowy zlecenia z odrębnym podmiotem. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że pracownik - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Jak wcześniej wspomniano, celem takiej regulacji było ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów. Dlatego podzielić należy pogląd, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy zawartej z nim lub z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. szersze wywody w tym zakresie uchwała SN z dnia 2 września 2009r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyrok SN z dnia 11 maja 2012r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, wyrok SN z dnia 14 stycznia 2010r., I UK 252/09, LEX nr 577824; wyrok SN z dnia 2 lutego 2010r., I UK 259/09, LEX nr 585727, wyrok SN z dnia 18 października 2011r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266, wyrok SN z dnia 3 kwietnia 2014r. II UK 399/13).

W ugruntowanym już orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przez wykonywanie pracy „na rzecz” pracodawcy, należy rozumieć „uzyskiwanie” przez pracodawcę „rezultatu pracy”. Tak wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale II UZP 6/09, która zasadniczo zapoczątkowała tę linię orzecniczą, w której chodzi o przysparzanie korzyści

pracodawcy - czy to materialnych, czy niematerialnych, bez względu na to, czy pracownik wykonuje w ramach umowy cywilnoprawnej i umowy o pracę na rzecz swojego pracodawcy pracę tego samego rodzaju czy też inną (zob. np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2015 roku, III AUa 640/14, LEX nr 177137 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 lutego 2015 roku, III AUa 1568/14, LEX nr 1668573).

Z kolei w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2010 r., I UK 354/09, wskazano, że do zakwalifikowania świadczenia pracy w ramach umów cywilnoprawnych na rzecz pracodawcy, z którym zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy, musi istnieć bezpośredni związek między korzyścią pracodawcy, która jest wymierna i związana z realizacją celów statutowych, a pracami wykonywanymi przez jego pracowników na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych z innym podmiotem. Czynnikiem decydującym o tym, na rzecz jakiego podmiotu była de facto wykonywana praca, jest jej finalny efekt (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13).

Zgodnie z aprobowanym przez Sąd Apelacyjny poglądem orzecznictwa, praca wykonywana na rzecz swojego pracodawcy to praca, którego rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj czynności wykonywanych przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, brak jest podstaw do uznania, że Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. korzystała z rezultatów pracy J. R. (1), jaką wykonywała ona na rzecz Akademickiego Zespołu Szkół w S. w ramach umów zlecenia w okresach od 1.10.2016 r. do 31.10.2016 r. i od 1.11.2016 r. do 30.06.2017 r. Wbrew twierdzeniom apelacji, taki wniosek nie wynika z treści przedłożonych w sprawie dokumentów jak Statut (...) w S., zarządzenia Rektora (...) w S., sprawozdania finansowe Akademickiego Zespołu Szkół w S.. Podkreślić należy, że realizowane przez ubezpieczoną czynności należały do zadań własnych Akademickiego Zespołu Szkół w S., który samodzielnie organizował jej pracę, naliczał i wypłacał jej wynagrodzenie oraz bezpośrednio korzystał z efektów jej pracy. Akademicki Zespół Szkół w S. prowadzi działalność w zakresie kształcenia w szkołach policealnych i w szkole ponadpodstawowej – liceum ogólnokształcące, a w ramach umów zlecenia zainteresowana wyłącznie prowadziła zajęcia dydaktyczne w VII Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi w S.. Była więc to praca rodzajowo inna od obowiązków pracowniczych, które ubezpieczona wykonywała w ramach stosunku pracy na rzecz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w S.. Czynności zleczone umowami zlecenia ubezpieczona wykonywała w innym miejscu niż obowiązki pracownicze realizowane na podstawie umowy o pracę. Warto również zauważyć, iż J. R. (1) na mocy przedmiotowych umów zlecenia nie świadczyła pracy na rzecz Akademickiego Zespołu Szkół w S. w ramach dopensowania etatu. Sąd Okręgowy prawidłowo zatem uznał, że Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. nie była faktycznym beneficjentem rezultatów pracy realizowanej przez J. R. (1) w ramach zawartych umów zlecenia.

Odnosząc się szczegółowo to twierdzeń apelacji podnieść należy, iż wprawdzie Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. jest organem prowadzącym Akademicki Zespół Szkół w S., jednak nie oznacza to, że Akademicki Zespół Szkół w S. nie posiadał kompetencji do zatrudniania pracowników (zleceniobiorców) i korzystania z rezultatów tej pracy. Jak trafnie wskazał Sąd I instancji, Akademicki Zespół Szkół w S. ma status odrębnej od Państwowej Wyższej Szkoły w S. w S. jednostki prawnej. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. jest publiczną uczelnią zawodową, działającą na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Natomiast Akademicki Zespół Szkół w S. będący jej wyodrębnioną jednostką organizacyjną i nie mający osobowości realizuje zadania określone w ustawie z dnia 7 września 1997 r. o systemie oświaty. Ponadto warto podkreślić, że Akademicki Zespół Szkół w S. posiada własny NIP i REGON, jest płatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składek na ubezpieczenia społeczne. Jego działalność finansowana jest z dotacji finansowej i środków własnych szkoły. Dyrektor Akademickiego Zespołu Szkół w S. posiada uprawnienia do zatrudniania i zwalniania pracowników. Podnoszona przez organ rentowy w apelacji okoliczność, iż Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa jako organ prowadzący ma kompetencje do powołania

i odwołania dyrektora Akademickiego Zespołu Szkół w S. oraz tworzenia stanowiska wicedyrektora lub stanowisk kierowniczych nie ma znaczenia przy ocenie spełnienia przesłanek z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Podobnie drugorzędne znaczenie w kontekście dyspozycji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej ma okoliczność, iż Akademicki Zespół Szkół w S. prowadzi gospodarkę finansową według zasad określonych przez organ prowadzący. Sam fakt, że Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S. nadzoruje realizację zadań własnych i sprawuje nadzór nad gospodarką finansową Akademickiego Zespołu Szkół w S. nie świadczy bowiem o korzystaniu przez nią z rezultatów pracy J. R. (1) świadczonej na postawie przedmiotowych umów zlecenia.

Dla zastosowania dyspozycji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej nie wystarcza stwierdzenie jakiegokolwiek powiązania organizacyjnego czy finansowego podmiotu trzeciego (zleceniodawcy) z płatnikiem składek będącym pracodawcą zleceniobiorcy. Decydujące znaczenie przy kwalifikacji normy art. 8 ust. 2a ustawy systemowej ma ustalenie, czy pracodawca faktycznie uzyskał korzyść z pracy swojego pracownika, który świadczył pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z podmiotem trzecim. W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności sprawy pozwalają na stwierdzenie, że ubezpieczona J. R. (1) świadczyła w spornych okresach usługi dydaktyczne na mocy umów zlecenia wyłącznie na rzecz swojego zleceniodawcy – Akademickiego Zespołu Szkół w S. i to on korzystał z efektów jej pracy.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że do ustalonego stanu faktycznego nie można zastosować przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zatem płatnikiem składek za J. R. (1) świadczącą pracę na podstawie umów zlecenia zawartych z Akademickim Zespołem Szkół w S., skoro w ramach tych umów praca nie była wykonywana na rzecz pracodawcy Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w S., nie powinna być Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w S..

W tym stanie rzeczy apelacja organu rentowego, na zasadzie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu – pkt I sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego należnych odwołującej od organu rentowego za udział pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym orzeczono, na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. i w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265) – pkt II sentencji wyroku.

S. B. A. B. S.-J.